

ICHKI ISHLAR ORGANLARI VA MILLIY GVARDIYANING JAMAOT TARTIBINI SAKLASH FAOLIYATI ASOSLARI TAXLILI

ANALIZ OSNOV DEYATEL'NOSTI ORGANOV VNUTRENNIX DEL I NATSIONAL'NOY GVARDII PO OBESPECHENIYU OBIJESTVENNOGO PORYADKA

ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF THE ACTIVITIES OF THE LAW ENFORCEMENT AGENCIES AND THE NATIONAL GUARD IN MAINTAINING PUBLIC ORDER

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
magistratura tinglovchisi podpolkovnik
Mavlonov Asqarjon Ne'matovich*

Annotatsiya. Ushbu maqolada Ichki ishlar organlari va O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasining jamoat tartibini saqlashdagi o'rni, vazifalari hamda ularning o'zaro hamkorlik tizimi tahlil etilgan. Shuningdek, sohadagi dolzarb muammolar va ularni hal etish bo'yicha amaliy takliflar bayon etilgan. Maqolada qonunchilik asoslari, tashkiliy tuzilma va huquqbuzarliklar profilaktikasini takomillashtirish yo'nalishlari ilmiy nuqtai nazardan ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: jamoat tartibi, ichki ishlar organlari, Milliy gvardiya, xavfsizlik, profilaktika, hamkorlik.

Аннотация. В данной статье проанализированы роль, задачи и система взаимодействия органов внутренних дел и Национальной гвардии Республики Узбекистан в обеспечении общественного порядка. Также рассмотрены актуальные проблемы в данной сфере и предложены практические рекомендации по их решению. В статье исследованы законодательные основы, организационная структура и направления совершенствования профилактики правонарушений с научной точки зрения.

Ключевые слова: общественный порядок, органы внутренних дел, Национальная гвардия, безопасность, профилактика, сотрудничество.

Abstract. This article analyzes the role, functions, and system of cooperation between the law enforcement agencies and the National Guard of the Republic of Uzbekistan in maintaining public order. It also discusses current issues in the field and presents practical recommendations for their solution. The article examines the legislative framework, organizational structure, and directions for improving crime prevention from a scientific perspective.

Keywords: public order, law enforcement agencies, National Guard, security, prevention, cooperation.

Jamoat tartibini saqlash — har qanday demokratik jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlaydigan muhim ijtimoiy vazifalardan biri hisoblanadi. Davlat va jamiyat xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini muhofaza qilish, huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish — ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya zimmasiga yuklatilgan asosiy vazifalar sirasiga kiradi.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar jarayonida fuqarolar xavfsizligini ta'minlash, jamoat tartibini muhofaza qilish tizimi zamonaviy talablarga mos ravishda qayta ko'rib chiqilmoqda. Xususan, keyingi yillarda ichki ishlar organlari faoliyatida ochiqlik, shaffoflik va jamoatchilik bilan hamkorlik prinsiplariga asoslangan yangi tizim yaratildi.

Shu bilan birga, 2017-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoniga muvofiq Milliy gvardiya tashkil etildi. Bu tuzilma jamoat xavfsizligi va tartibini saqlash sohasidagi mas'uliyatni bo'lishish, ichki ishlar organlariga ko'mak berish va fuqarolar xavfsizligini ta'minlashda yangi bosqichni boshlab berdi.

Jamoat tartibini ta'minlashda bu ikki organning o'zaro hamkorligi davlat boshqaruvi tizimidagi muhim institutlardan biri bo'lib, ularning vazifalari, vakolatlari va mas'uliyati aniq huquqiy asoslarda belgilab qo'yilgan.

Ichki ishlar organlari mamlakatda huquqiy tartibotni ta'minlovchi asosiy davlat tuzilmasi hisoblanadi. Ular fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, huquqbuzarliklarning oldini olish va jamoat tartibini muhofaza qilish sohasida tizimli faoliyat yuritadi.

Ichki ishlar organlarining huquqiy maqomi va vazifalari "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonun hamda Prezident farmonlari bilan aniq belgilangan[1,2,4].

Ichki ishlar organlarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktika ishlari. Bu yo'nalishda profilaktika inspektorlari aholi bilan muntazam muloqotda bo'ladi, fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish, nizolarni barvaqt hal etish ishlarini amalga oshiradi.

2. Jamoat xavfsizligini ta'minlash. Ichki ishlar organlari ommaviy tadbirlar, bayramlar, sport musobaqalari vaqtida tartib va xavfsizlikni ta'minlaydi, jamoat joylarida patrul-post xizmati orqali tartibni nazorat qiladi.

3. Fuqarolar murojaatlarini ko'rib chiqish va huquqiy yordam berish. Ichki ishlar organlari "ishonch telefonlari", onlayn murojaatlar tizimi va jamoatchilik qabulxonalari orqali aholi bilan ochiq muloqotni yo'lga qo'ygan.

4. Terrorizm, ekstremizm va uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashish. Bu sohada ichki ishlar organlari Milliy xavfsizlik xizmati va Milliy gvardiya bilan hamkorlikda harakat qiladi.

Ichki ishlar organlarining faoliyatida **jamoatchilik nazorati va fuqarolar bilan hamkorlik** prinsiplari muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi kunda “Xavfsiz hudud”, “Xavfsiz maktab”, “Xavfsiz mahalla” dasturlari orqali aholi bilan profilaktik ishlar yangi bosqichga ko‘tarildi.

O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi — jamoat xavfsizligi va tartibini ta’minlash sohasida maxsus vakolatga ega qo‘shin tuzilmasi bo‘lib, u mamlakatda barqarorlik va fuqarolar osoyishtaligini saqlashda muhim o‘rin tutadi.

Milliy gvardiya faoliyatining huquqiy asosi — “O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to‘g‘risida”gi Qonun hamda Prezident farmonlari [1,3,4] bilan aniq belgilangan ularga muvofiq, gvardiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Jamoat tartibini ta’minlash va ichki ishlar organlariga ko‘maklashish.

Milliy gvardiya xodimlari ichki ishlar organlari bilan birgalikda patrul-post xizmatida ishtirok etadi, ommaviy tadbirlarda xavfsizlikni ta’minlaydi.

2. Davlat ob’ektlari va aholining muhim infratuzilma manzillarini muhofaza qilish. Bu vazifa strategik ahamiyatga ega bo‘lib, transport kommunikatsiyalari, davlat muassasalari, energetika inshootlari va boshqa ob’ektlarni qo‘riqlashni o‘z ichiga oladi.

3. Favqulodda holatlarda aholini himoya qilish. Tabiiy ofatlar yoki texnogen holatlarda fuqarolarni evakuatsiya qilish, tezkor yordam ko‘rsatish va tartibni ta’minlashda Milliy gvardiya muhim rol o‘ynaydi.

4. Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish. Gvardiya terrorchilikka qarshi maxsus operatsiyalarda qatnashish, strategik himoya choralari amalga oshirish vakolatiga ega.

Milliy gvardiyaning faoliyati fuqarolarning xavfsizligini ta’minlash bilan birga, aholi o‘rtasida huquqiy madaniyatni oshirish va jinoyatchilikning oldini olishga ham xizmat qiladi. Shuning uchun u faqat harbiy tuzilma emas, balki jamiyat bilan muloqotda bo‘ladigan ijtimoiy institut sifatida ham faoliyat yuritmoqda.

Jamoat xavfsizligini ta’minlashda ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning o‘zaro hamkorligi davlat siyosatida muhim yo‘nalish hisoblanadi. Ushbu hamkorlik amalda quyidagi sohalarda namoyon bo‘ladi:

1. Birgalikda patrul xizmatini tashkil etish. Yo‘l harakati xavfsizligi, ommaviy tadbirlar vaqtida tartibni ta’minlash va profilaktika ishlarini olib borishda har ikki organing hamkorligi yuqori samara beradi.

2. Ma’lumot va axborot almashinuvi tizimi. Huquqbuzarliklar bo‘yicha tezkor ma’lumotlar bazasi orqali ma’lumot almashish, jinoyatlarni oldini olishda tezkorlikni ta’minlaydi.

3. Fuqarolar bilan muloqot va jamoatchilik nazoratini yo‘lga qo‘yish. Mahalla instituti bilan hamkorlik qilish, aholi ishtirokida “jamoat tartibi posbonlari” tizimini joriy etish orqali huquqbuzarliklar soni kamaymoqda.

4. Axborot texnologiyalaridan foydalanish. “Safe City” (Xavfsiz shahar) loyihasi doirasida videokuzatuv tizimlari orqali ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning hamkorlikdagi nazorati kuchaymoqda.

Shu bilan birga, hamkorlikdagi faoliyatni samarali tashkil etish uchun kadrlar tayyorgarligini yaxshilash, qonunchilik asoslarini takomillashtirish va jamoatchilik bilan ishlash madaniyatini oshirish zarur.

Hozirgi zamonda jamoat tartibini ta'minlash sohasida olib borilayotgan islohotlar samarali natijalar bermoqda, ammo bu yo'nalishda hal etilishi zarur bo'lgan bir qator tizimli muammolar ham mavjud. Ularni tahlil qilish, aniq yechimlar taklif etish kelgusi faoliyatni takomillashtirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Ayrim hududlarda mahalla, ta'lim muassasalari va huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi hamkorlik etarli darajada tizimli emas. Natijada, ayrim jinoyatlar va huquqbuzarliklarning oldini olish ishlari faqat jinoyat sodir etilgandan keyin amalga oshirilmoqda.

Taklif:

Profilaktika inspektorlari faoliyatida mahalla fuqarolar yig'inlari bilan doimiy elektron axborot almashinuv tizimini joriy etish;

“Xavfsiz mahalla” dasturini barcha hududlarda bosqichma-bosqich kengaytirish;

Profilaktika inspektorlarining moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimini kuchaytirish.

Jamoat xavfsizligini ta'minlashda xizmat qilayotgan xodimlardan yuqori darajadagi kasbiy mahorat, kommunikatsiya madaniyati va huquqiy bilim talab etiladi. Ayrim holatlarda xodimlarning fuqarolar bilan muloqot madaniyati pastligi, yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmasi etarli emasligi kuzatiladi.

Taklif:

Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi va Jamoat xavfsizligi universitetida tinglovchi va kursantlar uchun amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirish;

Xalqaro amaliyotlarni o'rganish, xorijiy ekspertlarni jalb qilish;

Xodimlar uchun “Psixologik tayyorgarlik” va “Inson huquqlari va kommunikatsiya” modullarini joriy etish.

Ba'zi hududlarda videokuzatuv tizimlari, raqamli ma'lumot bazalari yoki tezkor ma'lumot almashish platformalari etarli darajada joriy etilmagan. Bu esa jinoyatlarning oldini olish va tezkor chora ko'rishda ma'lum kechikishlarga sabab bo'ladi.

Taklif:

“Safe City” (Xavfsiz shahar) dasturini barcha viloyat markazlariga bosqichma-bosqich joriy etish;

Milliy gvardiya va Ichki ishlar organlari uchun yagona raqamli ma'lumotlar markazini yaratish;

Dronlar, intellektual videonazorat tizimlari va sun'iy intellekt asosidagi tahlil platformalarini amaliyotga joriy etish.

Ko'pincha huquqbuzarliklar va jamoat tartibini buzish holatlari aholining huquqiy savodxonligi etarli emasligi bilan bog'liq bo'ladi. Bu muammo ayniqsa yoshlar o'rtasida ko'proq kuzatiladi.

Taklif:

Yoshlar o'rtasida "Huquqiy madaniyat haftaligi", "Xavfsiz hayot" aksiyalarini o'tkazish;

Ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda profilaktik videolar va ma'lumot kampaniyalarini kengaytirish;

Maktab va kollejlarda "Xavfsizlik va qonun" darslarini majburiy fan sifatida joriy etish.

Hozirda bu ikki organ o'rtasida samarali hamkorlik mavjud bo'lsada, uning huquqiy asoslari va tashkiliy mexanizmlarini yanada aniqlashtirish talab etiladi.

Taklif:

"Jamoat xavfsizligi bo'yicha idoralararo muvofiqlashtiruvchi kengash" tuzish;

Birlashtirilgan tezkor shtab va raqamli ma'lumotlar bazasini yaratish;

Har ikki organning rahbar xodimlari uchun hamkorlik asosidagi malaka oshirish kurslarini joriy etish.

Ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning jamoat tartibini saqlash faoliyati mamlakatdagi tinchlik, barqarorlik va ijtimoiy osoyishtalikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu ikki tuzilmaning samarali faoliyati nafaqat huquqbuzarliklar sonini kamaytiradi, balki fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini ham oshiradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Xususan, ichki ishlar organlari tizimida "ochiq va xalqchil" politsiya tamoyili joriy etildi, Milliy gvardiyaning tashkiliy salohiyati mustahkamlandi, profilaktika tizimi isloh qilindi.

Shu bilan birga, sohada kadrlar malakasini oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va jamoatchilik bilan muloqotni kuchaytirish bugungi kunning dolzarb vazifasi bo'lib qolmoqda.

Xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, jamoat tartibini saqlash sohasida ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning hamkorligi tizimli asosda mustahkamlanishi zarur;

fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish bo'yicha doimiy targ'ibot dasturlari ishlab chiqilishi lozim;

profilaktika ishlariga innovatsion yondashuv va zamonaviy axborot texnologiyalari joriy etilishi jinoyatchilikning oldini olishda katta samara beradi.

Shunday qilib, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning jamoat tartibini saqlash faoliyatini tahlil qilish natijasida aniqlandiki, bu tizim faqat qonun

ustuvorligini ta'minlash emas, balki fuqarolarning xavfsiz hayot kechirishi uchun zarur ijtimoiy muhitni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonun. — T.: "Adolat", 2017 y.
3. "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida"gi Qonun. — T.: 2019 y.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jamoat xavfsizligi tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni, 2021 yil.